

ט"ז חשוון תשע"ו, 29.10.2015

גיליון מס' 481

פרשת וירא

חֶסֶד וְאֱמֶת וּפְנִנְשׁוּ

מאת יהונתן רזנק

מאז הופיע אברהם על בימת ההיסטוריה בפרשת לך לך, נודע הוא כאיש חסד מובהק. כבר מתחילה אימץ את לוט בן אחיו המנוח, ובעת הצורך אף יצא לעזרתו עם צבא מצומצם כנגד ארבעה מלכים רבי עצמה. גם לאחר הלחימה, כשהציע מלך סדום לאברהם את שכרו בעד ההצלה הגדולה – **תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהַרְכָּשׁ קַח לְךָ** (יד, כג), מסרב אברהם ומוצא מקום לקרוא ולהלל בשם ה' – **הֲרִימָתִי יְדֵי אֵל ה' אֵל עֲלִיּוֹן קִנְהַ שְׁמַיִם וְאָרֶץ** (שם, שם). על אף שמצד הדין יכול היה אברהם לקחת לו מכל אשר יחפוץ, הוא בוחר לנהוג בחסד עם קונו ולהודות לו עם נצחוננו, בעוד שמלך סדום מציע לו לזקוף את נצחון המלחמה לזכותו ולקבל תמלוגים על כך. אמונתו של אברהם אף היא אינה נתפסת כאמונה שיש שכר בצידה, שהלא על-אף ההבטחות הגדולות, הוא עודנו הולך ערירי, ואין אדם מיוצאי חלציו אשר יוכל לממש את חזונו העתידי. על-כן נחשבת לו אמונתו כאמונה שאינה מדרך הטבע, אלא כמעשה צדקה וחסד עם ריבונו של עולם – **וְהָאֱמֶן בֵּה' וַיַּחֲשֶׁבֶה לּוֹ צְדָקָה** (טו, ו).

פרשתנו נפתחת במתח מעניין במיוחד: אנו עדים להכנסת האורחים הנדירה של אברהם בעודו חלש ותשוש, לאחר ניתוח לא פשוט בגיל מופלג. הסצנה מוכרת לכל: אברהם רץ לקראת שלושת האנשים האלמונים על-מנת להכניסם לביתו ולדאוג לכל צרכם. לכאורה עוד מעשה חסד צפוי, הפורץ מאישיות מונומטאלית שכבר למדנו להכיר היטב, אך לאמיתו של דבר, מתחת לפני השטח, אנו עדים למפגש מתוח וכמעט בלתי אפשרי בין שני קצוות המציאות הא-להית הפועלת בעולם – זהו מפגש מעמיק בין מידת החסד ובין מידת הדין – שהלא אנשים אלה אינם אלא מלאכי החבלה שנשלחו לשחת את סדום.

מתוך מפגש קצוות זה נישא לפתע קולו האישי של הקב"ה: **וְה' אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה? וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָדוֹל וְעַצוֹם וְנִבְרָכוּ בוֹ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ. כִּי יִדְעִיתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנֵי וְאֶת בְּיָתוֹ אֲחֵרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט** (יח, יט). מה פישרו של הרהור א-להי גלוי זה דווקא כאן? הרהורים מעין אלו אנו מוצאים בעוד שני מקומות בלבד: א. בהחלטת ה' לשחת את הארץ במי המבול ב. בהחלטת ה' לבלול את שפת דור הפלגה. אם-כן, ניתן להסיק כי דיבור מעין זה יופיע כהקדמה למעשי השחתה או שינוי גלובליים; כהשחתת כל בשר במי המבול, וכבלילת שפת יושבי תבל. אמנם

בדיבור שלפנינו אין הדבר כן, שהלא אין כאן אלא גזירה ממוקדת – השחתת סדום. אם-כן, מהו אותו שינוי גדול שבכל זאת שמתרחש כאן, זה שבגיניו עדים אנו להרהור א-להי זה?

דומה כי התשובה נעצה בתוכן הרהורו של הקב"ה: 'כִּי יִדְעֵתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יַצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בְּיָתוֹ אֲחֵרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט' (שם, שם). הקב"ה חש צורך לשתף את אברהם במעשיו על מנת לחנכו! הוא יודע כי אברהם עתיד להעביר את דרך ה' לבניו ולביתו אחריו, ומכאן לכל יושבי הארץ. ומהי אותה דרך ה' – עשיית צדקה ומשפט! אכן תחילת שינוי גלובלי הוא זה – תחילת תיקון העולם במלכותו ית' בידי אברהם אבינו ובניו.

למרות ההסבר עדיין נותרו שני קשיים: ראשית, מה יועיל גילוי ספציפי זה לחינוך הדורות בידי אברהם? ומלבד זאת – הלא אברהם הוא איש של צדקה וחסד, ולא של משפט! ואיך, אם-כן, יוכל לחנך את ביתו לעשות משפט? על שאלות אלו נענה בחדא מחתא כי ביקש הקב"ה ללמד את אברהם את דרכי המשפט, ועל-מנת כן עוררו על ידי גילוי השחתת סדום. מייד ניגש אברהם והחל טוען לפני המקום כסנגור לפני שופט - 'וַיֹּאמֶר הָאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם רָשָׁע? הַשֹּׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט?' (יח, כג). מכאן, מתוך מפגש הקצוות שבין מדת החסד ומדת הדין, נתגלתה באברהם לראשונה, (לצד מידת החסד) מידת האמת, היא מדת המשפט, ומכאן והלך הונחל הדבר אף לבניו ולביתו אחריו.

יהונתן רוזנק, בן 31, נשוי לרות, אב לארבעה, מתגורר כיום בקריית המבחר (סמוך למגדל עוז), עוסק בחינוך, לומד ומלמד בישיבת 'מחנים'.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא. יש לכתוב amudim@kdati.org.il
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il